

Oaspeți străini despre teatrul românesc

Edith Markson
(S.U.A.)

Doamna Edith Markson, vicepreședinte și director al Programului de Dezvoltare la „American Conservatory Theater” din San Francisco, consilier teatral la „Fundatia Ford” și la „National Endowment for the Arts”, vicepreședinte la „Theater Communications Group”, a avut prilejul să cunoască nemijlocit viața teatrală a Capitalei, într-o scurtă vizită la București. Iată câteva impresii, mărturisite în ajunul plecării :

„Nouă reprezentații în patru zile, trebuie să recunoașteți, este un record «pe cap de locuitor» ! Dar bucuria, plăcerea estetică resimțită, frumusețea spectacolelor văzute, mi-au alungat orice urmă de oboseală ! Zilele petrecute la București au fost dense, extrem de bogate în experiențe teatrale. Montările mi-au apărut atât de limpezi și de sugestive în intenții și în expresie, încât rareori am simțit nevoia talmăcirii textului. Reprezentațiile pe care le-am văzut în prima zi, *O noapte furtunoasă* și *Năpasta* de Caragiale, ambele în regia lui Alexa Visarion, mi s-au părut o formidabilă lecție introductivă în «materia» teatrului românesc, confirmându-mi-se «legenda» auzită în Statele Unite, despre înfloritoare cultura de aici. M-au cucerit, în acest sugestiv expozitiv scenic, specificitatea tipurilor propuse și, totodată, profunda și adevărata lor universalitate ; văd un tragism existențial sub trepidația vervei comice, după cum laconismul și austeritatea expresiei acoperă pulsația unor puternice forțe vitale. Am admirat, în Statele Unite, marile creații scenice ce aparțin regizorilor români Andrei Șerban și Liviu Ciulei, nume notorii în teatrul mondial ; venind în România, mi-am dat seama că ei sînt într-adevăr ambasadorii unei culturi teatrale extraordinare, care dispune de un inepuizabil rezervor de talente. Ce să vă spun ? M-a cucerit, firește, *Furtuna* lui Liviu Ciulei, completându-mi cu o imagine strălucitoare universul specific al acestui important artist contemporan... Am trăit clipe de intensă bucurie, admirînd *Să îmbrăcăm pe cei goi* de Pirandello, rafinata creație regizorală a Cătălinei Buzoianu (al cărei spectacol studentesc cu *Romeo și Julieta*, de o colorată și personală teatralizare, l-am

aplăudat în Anglia !) ; m-a interesat *Coriolan*, spectacol lăsat în linii dure de Dinu Cernescu, fermecătorul *Romulus cel Mare*, admirabil spectacol în care strălucește marele Radu Beligan, am văzut și alte reprezentații demne de stimă și de respect profesional...

La capătul scurtei mele vizite, rețin trei concluzii asupra teatrului românesc.

În primul rînd : teatrul este aici înconjurat de o mare dragoste colectivă, de o adevărată pasiune socială ; nu mă refer doar la publicul care asaltează seară de seară intrările, solicitînd «un loc în plus», cum am văzut, ci și la criticii și oamenii de cultură pe care i-am întîlnit, și care m-au frapat prin interesul și grija plină de răspundere, pentru tot ceea ce se petrece pe scene. În al doilea rînd : nivelul neobișnuit de ridicat al actului artistic. Spectacolele, ca și cele câteva repetiții la care am asistat, m-au convins de calitate și seriozitatea demersului artistic, coplesindu-mă și prin cantitatea, prin numărul prodigios de talente (regizorale, actoricești, chiar și scenografice). În al treilea rînd : prezența impetuoasă a tineretului cu un statut artistic bine definit. *Fanteziile lui Fariatiev* de Alla Sokolova, semnate regizoral de Anca Ovanze-Doroșenco, care mi-a plăcut cu atât mai mult cu cit am văzut aceeași piesă recent, la Moscova ; *Jocul vieții și al morții...*, opera subtilă a lui Horia Lovinescu, în montarea foarte expresivă a lui Dan Micu ; *Ezul mediu întimplător* de Romulus Guga, altă piesă complexă a cărei grăitoare vizualitate scenică mi-a recomandat talentul tînarului Cristian Hadji-Culea, mi s-au părut, toate, consistente demonstrații artistice, din perspectiva tineretului directorilor de scenă. Aș adăuga că, peste tot, la teatru, am sesizat receptivitatea, atenția sensibilă a publicului, deși mai toate piesele erau dificile, unele chiar complicate în scriitură, cu o mare densitate de idei... Publicul românesc la teatrul foarte în serios, lucru pentru mine izbitor, într-un moment în care, în lume, stalurile se golesc și criza teatrului se prelungeste...

În altă ordine de idei, mi-a plăcut atmosfera întîlnită la Institutul de teatru, nivelul superior al învățămîntului, metodologia cursurilor de actorie... Școala dumneavoastră e foarte bună (fapt remarcat și cu prilejul turneului studentesc în Anglia) ; am admirat preocuparea calificată față de tehnicile vocale — cursul profesorului Nicolae Gafton mi se pare de-a dreptul ieșit din comun, extraordinar —, apoi am remarcat grija competentă pentru antrenarea condiției fizice. Sistemul de învățămînt teatral, concepția clară care stă la baza programei analitice, urmărirea simultană a tuturor re-

surselor formative, mi-au confirmat, în final, prima impresie, și anume: teatrul este, în România, o componentă importantă a culturii și civilizației sociale, o secțiune care beneficiază din plin de veghea responsabilă a colectivității. În teatrul românesc, sar științei! Vulcanul creației erupe, aici, cu o forță care mă umple de invidie..."

M. I.

Zofia Sieradzka

redactor la revista „Teatrul”
din Varșovia

— **Ce impresie v-au lăsat spectacolele pe care le-ați văzut la București și la Craiova?**

— La București, frapează numărul mare de teatre și interesul deosebit manifestat de public pentru spectacole. M-a impresionat reacția spectatorilor. Conducerea revistei „Teatrul” mi-a recomandat câteva spectacole foarte bune și am constatat că gusturile noastre nu se deosebesc. Spectacolele văzute vorbesc despre un repertoriu bogat și variat, în care domină piesele originale românești. În scenografie, am remarcat diversitatea de stiluri. Aceleași observații le fac și în ce privește Teatrul Național din Craiova, unde mi s-a oferit posibilitatea să văd, într-o singură zi, două piese total diferite: **Șapte martori** de Peter Karvas și **Azilul de noapte** de Gorki.

— **Ce ne puteți spune despre cele câteva piese românești pe care le-ați văzut?**

— Am înțeles că ne aflăm într-o epocă bună a dramaturgiei pe teme actuale. Am văzut o piesă realistă, în care se discută probleme arzătoare ale omului contemporan — **A cincea lebedă** de Paul Everac; alta, cu pronunțat caracter poetic, despre viața și visurile noastre — **Scoica de lemn** de Fănuș Neagu; altă piesă, cu subiect politic tratat metaforic — **Evul mediu întimplător** de Romulus Guga. Foarte interesantă mi se pare soluția găsită de Marin Sorescu pentru abordarea unei teme de istorie, în **Răceala**. Cred că bogăția și varietatea dramaturgiei contemporane românești se datorează, în primul rând, politicii culturale a regimului din România, care sprijină, pe toate planurile, dezvoltarea artei. Întilnirile cu dramaturgii, colocviile organizate în tea-

trele din provincie, inițierea sau participarea la diverse festivaluri își au, de asemenea, importanța lor, pentru tonusul mișcării teatrale românești. În acest cadru, un merit deosebit revine și inițiativelor redacției „Teatrul”, care publică în fiecare număr o piesă originală, care a organizat un cenaclu etc.

— **Ce spectacol v-a plăcut mai mult, și de ce?**

— Mi-a plăcut foarte mult **Furtuna** de Shakespeare, pe scena Teatrului „Bulandra”. Regizorul și scenograful Liviu Ciulei a elaborat o formulă scenică adecvată spiritului shakespearian, dar, în același timp, apropiată de preocupările omului contemporan. **Furtuna** este o piesă dificilă, poate cea mai dificilă dintre piesele acestui mare autor, dar care oferă și cele mai multe posibilități de interpretare. Mi se pare că, aici, Ciulei a dat o neobișnuit de interesantă lecție de teatru.

Aș mai cita, ca o montare deosebită, **Să îmbrăcăm pe cel goi** de Pirandello la Teatrul Mic. Atât scenografia (Andrei Both), cât și regia (Cătălina Buzoianu) produc asupra spectatorului o impresie foarte puternică, de neuitat. Regizoarea a condus atât de bine actorii în spectacol încât scenele ireale ajută la înțelegerea sentimentelor și stărilor ciudate prin care trec personajele. Jocul luminilor și culorii, muzica, tonalitatea vocilor actorilor, de la șoaptă la țipătul isteric, făcut cu pasiune și talent.

— **Ce regizori ați mai reținut, pentru pregnanța exprimării scenice?**

— În afară de regizorii citați, mi-a atras atenția Dan Micu, prin spectacolul **Răceala** de la Teatrul „Bulandra”. O viziune personală în montarea piesei istorice, cu finisarea fiecărui amănunt, cu atenție pentru sensurile piesei lui Sorescu, pe înțelesul spectatorului contemporan. În același timp, regizorul a știut să găsească expresie teatrală valențelor comice ale piesei.

— **Ce credeți despre actorii români?**

— În cele câteva zile, în care am fost oaspetele revistei „Teatrul”, am avut posibilitatea să văd mai multe spectacole (uneori, chiar trei pe zi); actorii mi-au lăsat impresia unei înalte clase profesionale. Nu numai că sint deosebit de talentați, dar au și o pregătire multilaterală. Am observat că nu se menajează, că se dăruiesc total. Demn de reținut mi s-a părut, în rolul Prospero, George Constantin, El a dovedit nu numai forță, ci și sensibilitate. M-a impresionat mult jocul Valeriei Seciu, care, în spectacolul Teatrului Mic **Să îmbrăcăm pe cel goi**, a creat un personaj tulburător prin intensitatea trăirii.

Maria MARIN